

-Då är klockan 14. Välkomna till dagens myndighetsgemensamma presskonferens om det senaste läget om covid-19. Med digitalt, Mattias Fredricsson, Svante Werger från MSB, och Britta Björkholm, avdelningschef på FHM.

Efter presentationer går det bra att ställa frågor till gruppen. Journalister finns med både digitalt och på plats. Varsågod, Britta Björkholm.

-Tack och välkomna. Vi står i ett läge där vi ser ett ökat antal fall av covid-19. Fortfarande är vaccination prioriterat, det gäller både de som tar sin första, andra och tredje dos. Acceptera erbjudandet när det kommer. Vi har ökat antal fall, och ökat sjukvårdsbehov som vi behöver hålla koll på. Vaccination är förstås jätteviktigt. Stanna hemma och testa sig om man får symptom som kan vara covid-19. Det är de mest betydelsefulla åtgärder vi har.

Igår, 1:a december, trädde nya rekommendationer och föreskrifter i kraft, som riktas till verksamheter. Även möjligheten till vaccinationsbevis för allmänna sammankomster och offentliga tillställningar gäller från och med igår.

Idag har vi presenterat en rapport där vi har - som vi lämnat till regeringen - där vi pekar på möjliga ytterligare åtgärder mot ökad smittspridning och ökat vårdbehov. Dessa åtgärder kan behöva införas inom en snar framtid. Vi återkommer till det.

Vi börjar med lägesbilden globalt: Vi har ett stort antal fall, förstås, ökande, i Europa framför allt, som är den världsdel med högst incidens för tillfället. 260 miljoner fall globalt. Här är staplarna för EU. Det ökar i många länder; ni kommer få se kartan som visar på lite mer var smittspridningen sker. Men 7% ökning vecka 47 jämfört med vecka 46.

Slovenien, Slovakien och Österrike har hög smittspridning. Baltikum som legat högt en tid verkar minska i smittspridning. Men ganska så ojämnt fördelat; topparna kommer olika, som ni vet vid det här laget. Svenska data ligger rätt så bra till i ett europeiskt perspektiv, och i nordiskt perspektiv, där vi har ökande antal och smittspridning i övriga nordiska länder - som i Sverige. Men Danmark och Norge framför allt är på en betydligt högre nivå än vi är just nu. Här har vi grafen som visar antalet bekräftade fall av covid-19 per vecka. För vecka 46-47 har vi en incidens på 183 fall per 100 000 invånare. Vi har lagt med den skuggade stapeln, som är halva innevarande vecka. Den är med därför att jag vill påpeka att ökningen verkar fortsätta. Från vecka 46-47 hade vi 68% ökning.

Halva denna vecka 26% mer fall på motsvarande tid. Vi är på uppåtgående med incidenssiffrorna också förstås.

Den här grafen, graferna, visar incidens per 100 000 invånare bland ovaccinerade och vaccinerade. Här har vi rullande medelvärde från de tre senaste veckorna, för 16 år och äldre. Det lutar uppåt för båda grupperna, men på en betydligt högre nivå, med högre risk, för gruppen som är ovaccinerad.

Testningen har gått upp. Förra veckan testades 226 289 personer.

Givet, åtminstone delvis, till följd av ändrade provtagningsrekommendationer, där vi rekommenderar alla med symptom att testa sig. Eftersom vi testat så många och så många är vaccinerade har vi en lite lägre andel positiva vecka 47 jämfört med vecka 46.

5.4% av testade var positiva för covid-19.

Nyinslagda fall på IVA är på hyfsat stabil nivå. Något ökande från vecka 46 till vecka 47, men det är små antal så det kan fluktuera naturligt. Men möjlig tendens till ökning.

Sett till motsvarande för vaccinerade jämfört med ovaccinerade, och incidensen per 100 000 och risken att hamna på IVA så är det betydligt högre för ovaccinerade, som ni ser. Också ökande i den gruppen. Medelåldern för de personer inslagda på IVA som INTE är vaccinerade är 53 år. För den vaccinerade gruppen är det 72 år. Så en tydlig effekt av vaccinationen och vi ser att det gör stor skillnad.

Antal avlidna per vecka - vi har eftersläpning här - fortfarande på en låg nivå. Men vi halkar förstås efter en del beroende på eftersläpning i rapportering, men också att dödsfallen kommer en tid efter ökning i smittspridningen, om det blir en ökning.

Men helt klart att vaccination har effekt på risken att avlida i covid-19.

Här har vi en motsvarande graf för antal avlidna per 100 000. Här har vi delat in i åldersgrupper eftersom risken är mycket högre för äldre att avlida. Till vänster ser vi kurvorna för 65+, ovaccinerade och antal avlidna per 100 000. Och den blåa/lila streckade linjen är åldersgruppen 50-64 år. Risken att dö i covid-19 ökar ju äldre man är, men vaccinationer har effekt i alla åldersgrupper, och skyddar väl mot svår sjukdom och död. Vaccinationsarbetet fortskrider. Vi har hög vaccinationstäckning på högre åldersgrupper. Fortfarande är det så att personer under 50 har många som är ovaccinerade. Passa på att göra det! Det är viktigt för alla åldrar att ta både första och andra dosen. Många vaccinationer i gruppen 12-50 också, som inte hållit på lika länge. Men drygt 50% har fått första dosen i den åldersgruppen.

Så här ser åldersfördelningen ut på de doser som gavs under vecka 47. Mycket påfyllnadsdos på gruppen 65+, helt enligt prioriteringarna. Men även dos 1 och 2 i yngre åldersgrupper, framför allt 12-15-åringar.

Här visar vi vaccinationstäckning i 65+ och prioriterade grupper, fokusera framför allt på den orangea stapeln, som är påfyllnadsdos. Enligt prioriteringar har vi nått långt, framför allt på särskilda boenden, men också 80+ och personer med hemtjänst. För gruppen 65-79 har inte rekommendationen legat lika länge, så där jobbar man på för fullt och är nu uppe på 39%.

Vi påminnelser igen: Vaccination skyddar både dig och andra. Det minskar risken att dö i covid-19, och risken att drabbas av svår sjukdom, att bli smittad, och att smitta andra.

Vi har en ny variant på uppseglande i världen, Omikron kallas den. I Sverige, hittills, sex bekräftade fall. Alla dessa har resehistorik till Sydafrika. I Europa har vi 70 fall rapporterade från 13 olika länder. På grund av detta har vi skalat upp vår typning och sekvensering, så att vi numer - som tidigare också - sekvenserar alla positiva prover från personer som varit på utlandsresa. I nuläget är det ungefär 1/3 av dem som smittats i Sverige.

Har vi fall där vi misstänker omikron så sekvenserar vi dem genast. Vi stärker också övervakning nu för att så fort som möjligt identifiera stammar som skulle kunna vara omikronvarianten, där vi använder en snabbare metodik med typning med processor där vi kan få indikation på om det skulle kunna vara omikron som sen går vidare till sekvensering. Det kommer vi göra med i stort sett alla bekräftade fall.

Vi påminner om rekommendationer om testning vid inresa till Sverige. Man rekommenderas testa sig vid ankomst, alla från förskoleålder och uppåt. Även vaccinerade - om man haft covid-19 senaste halvåret eller testat sig inför resan hem.

Sen har vi en speciell rekommendation för Sydafrika och grannländer. Man ska stanna hemma i fem dagar efter hemkomst och testa sig så fort som möjligt. Man ska isolera sig så fort man kommit hem, så även hemtransporten ska ske så säkert som möjligt. Igår, som sagt, nya rekommendationer och åtgärder vid allmänna sammankomster och offentliga tillställningar med mer än 100 deltagare inomhus. Då har vi antingen en möjlighet att använda vaccinationsbevis och då kan övriga smittskyddsåtgärder vara mindre omfattande. Har man inte vaccinationsbevis finns speciella riktlinjer och rekommendationer att man inte får vara fler än 8 i sällskap och ha avstånd mellan sällskapen. Vi har också allmänna råd för arrangörer av fritids- och kulturverksamheter med flera för att minska risken för trängsel. I dag rapporterade vi ett regeringsuppdrag om möjliga åtgärder mot ökad smittspridning. De är inte beslutade än, utan en riktning och början till en plan för hur vi ser att kommande tid kan behöva mötas. Det är åtgärder som riktas mot verksamheter och individer. De kommer

beslutas om och genomförs om vi ser en fortsatt ökad smittspridning och belastning på vården. Det ligger i förhandsriktning att det kan hända i närtid. För att behöva införa så få åtgärder som möjligt den kommande tiden så är det viktigt att så många som möjligt vaccinerar sig med sin tredje dos, för de äldre som erbjuds det, men även ta sin 1:a och 2:a dos om man inte gjort det än. Det är viktigt att stanna hemma och testa sig om man får symtom som kan tyda på covid-19. Om någon i hushållet är bekräftad med covid-19 ska alla i hemmet hålla sig hemma i en vecka. Vi ser en viss ökad smittspridning och vårdbelastning i Sverige. I Europa har vi en annan situation med betydligt högre smittspridning och vårdbelastning. Det befarrar vi skulle kunna komma att hända här. Men än så länge inga åtgärder beslutade utan vi följer läget och manar till uppmärksamhet och försiktighet. I det första steget kan komma beslutas om i närtid, efter att vi genomfört nödvändiga samråd med berörda aktörer. Det kan komma att handla om de allmänna råd ni känner väl till. Allas ansvar att hålla avstånd och undvika trängsel i offentliga miljöer. Det kan bli så att vi rekommenderar arbetsgivare att anställda i någon utsträckning ska kunna arbeta hemifrån. Finns åtgärder som riktar sig till serveringsställen om att minska trängsel. Vi har ett förslag om munskydd i kollektivtrafiken när trängsel uppstår. Som sagt, om vi skyddar fler med påfyllnadsdosen av vaccin så kommer behovet av åtgärderna förhoppningsvis att minska. Skydda dig själv mot covid-19, vaccinera dig om du inte redan gjort det. Stanna hemma om du får symtom och testa dig. Det gäller även om du är vaccinerad.

Sen har vi fortfarande ytterligare råd till ovaccinerade. Alla vuxna som inte är vaccinerade bör vara extra noga att skydda sig själva och andra mot smitta. Undvik nära kontakt med personer i riskgrupp samt personer som är 70+ år och håll avstånd om så är möjligt. Jag lämnar över till Mattias på Socialstyrelsen.

-Tack så mycket, då ska vi lämna en kort lägesbeskrivning av vård och omsorg. Det kommer handla om hur många som vårdas inom sjukhusvården för covid-19, samt utvecklingen när det gäller smitta på särskilt boende och för de som har hemtjänst. Jag kommer presentera en bild som visar åldersfördelning kopplad till vaccinationsgrad och covid-19.

Den här bilden visar hur många patienter med covid-19 som vårdas på IVA eller vårdavdelning. De ljusa visar personer på IVA. De mörka på andra avdelningar. Det är 286 personer som vårdas inneliggande för covid-19 om man inte räknar de som befinner sig på IVA. Nästa bild tack.

Den här visar det totala antalet patienter i intensivvården. De ljusa visar antal patienter som vårdas för covid-19, och de mörka visar patienter som får intensivvård för annat än covid-19. Det är enligt uppgift 43 patienter som vårdas inom intensivvården med covid-19.

Den här bilden visar bekräftat smittade med covid-19 bland personer som är över 70 och som bor på särskilt boende eller har hemtjänst. Som bilden visar finns viss smittspridning som är viktig att följa, men som i nuläget kan betraktas som begränsad.

Nästa bild tack.

Den här visar åldersfördelning på sjukhus utifrån om man är vaccinerad eller inte. Om man tillhör någon av de lägre åldersgrupperna så ser man större risk att (?) om man är ovaccinerad. Bland de som vaccinerat sig är det framförallt sköra äldre som är i behov av vård. Den högra delen av bilden.

Så vaccination är det bästa sättet att skydda sig mot sjukdom och död. Vi vill därför understryka vikten av att så många som möjligt vaccinerar sig.

Nästa bild tack.

Vi ser således att den här pandemin inte är över och flera regioner ser risk för försämrad situation på kort och lång sikt. Det är viktigt att alla delas av vård och omsorg bedrivs på smittsäkert sätt och att arbeta utifrån säkerhetsperspektiv. Det är också viktigt att fortsätta

arbetet med basala hygienutrustning, skyddsutrustning, städrutiner och att inte jobba om man är sjuk. Viktigast är att ha hög vaccinationsgrad, vilket är varför man ger personal möjlighet att vaccinera sig. Avslutningsvis vill jag lyfta fram att det från Socialstyrelsen pågår ett mycket viktigt arbete för att se till att nya läkemedel mot covid-19 kommer till Sverige. Ett arbete som involverar många olika aktörer. Ambitionen är att de ska komma till nytta så snabbt som möjligt. Tack så mycket.

-Tack! Det blir kort idag, från den samlade lägesbild Myndigheten för samhällsskydd och beredskap tagit fram där vi beskriver pandemins påverkan på samhället som helhet. Den sammanfattande bilden är att påverkan på samhällsviktig verksamhet, utöver hälso- och sjukvård, som Mattias berättade om, är begränsad. Vi kan konstatera att viss påverkan finns inom några områden, som handel och transport. Men inte på en nivå som påverkar samhällets funktionalitet som helhet. Det finns en osäkerhet hos många som arbetar med samhällsviktig verksamhet, inför kommande månader. Därför finns behov av beredskap inför försämrat läge, som man arbetar med. I och med förändringar i och med rekommendationer är det viktigt med samordnat kommunikationsarbete för att ha tydligt vad som gäller. Det förekommer fortsatt felaktig information, oro, frågor, och starka åsiktsyttringar gällande vaccinationsarbetet. Centrala myndigheter behöver fortsätta stödja de som möter sådana frågor i sitt arbete, så att de kan förmedla korrekt och tydlig information. Från MSB:s sida följer vi människors attityder och uppfattningar under pandemin. Vi kan se en del förändringar under de senaste veckorna, när vi ser på siffrorna från Kantar (?)s SIFO-undersökningar.

Till exempel oro för nya större utbrott av covid-19-smitta när ny högstnivå sedan december förra året. 2/3 av de svarande i undersökningen säger att de är mycket eller ganska oroliga för nya smittoutbrott.

Nästan 1/4 bedömer det som sannolikt att de själva kommer bli smittade. Det är i sin tur nästan en fördubbling jämfört med för några veckor sedan. 8/10 uppger att de är motiverade att följa eventuella nya restriktioner. Det här är en relativt ny fråga i undersökningen, så vi kan inte jämföra bakåt hur siffran utvecklats.

Sammantaget är det tydligt att det finns en uppfattning, eller en medvetenhet, om att läget kan förändras snabbt. I ljuset av det vill jag påminna att man får en bra överblick genom den myndighetsgemensamma webbplatsen krisinformation.se. Så håller uppdaterade där, tack.

-Frågor, vi börjar med Ekot.

-I nuläget inför ni inte råd och restriktioner, samtidigt ökar smittan; vad väntar ni på?

- Det var ett antal nya råd och rekommendationer och föreskrifter som trädde i kraft igår. Vi ser fortfarande att vi behöver följa läget ytterligare några dagar och samverka ordentligt med alla instanser, så att vi inför åtgärder i den takt som behövs och inte mer än så. Vi har också den förändrade provtagningsindikationen som 2-3 veckor bakåt i tiden gör att vi möjligen överskattar den branta lutningen på kurvan. Så vi behöver några dagar till att titta på läget och samverka.

-Varför inte införa restriktioner och sedan kanske släppa dem istället, om ni ser att smittan ökar mellan vecka 46 och 47?

-Vi tycker inte man ska införa restriktioner som inte behövs. Vi vill väga av där, så att vi beslutar om de åtgärder vi verkligen tror har effekt, och beslutar om dem när de behövs. Vi är fortfarande på relativt sett, över pandemin, en låg nivå av smittspridning, och med bara en viss påverkan på vården. Vi behöver se tiden an lite till.

-Frågor om Omikron. Hälften av alla fall i Europa kan vara Omikron inom några månader. Flera länder inför reserestriktioner. Samtidigt säger man att man inte ser många allvarliga fall, hur ska man förstå det?

-Den första slutsatsen är att vi inte vet så mycket om omikron-varianten än. Det är för tidigt att säga; vi behöver se hur utvecklingen ser ut, hur smittspridningen ser ut, när den väl undersöks och finns på kartan och följs. Delta-varianten och även alfa tog över ganska snabbt när de väl fick fäste i befolkningen, och spreds väldigt snabbt och konkurrerade ut de tidigare varianterna. Om det är fallet med Omikron vet vi helt enkelt inte än. Vi får följa läget och se. Det har inte hunnits göra särskilt mycket analyser i laboratorierna ännu, så vi behöver göra vad vi kan för att minska smittspridningen av båda varianter, men med extra vaksamhet på Omikron, eftersom det är många frågetecken kring den.

-Angående testkapaciteten, i region Stockholm har det inte gått att beställa hemtest. Hur ser det ut?

-Regionerna och vi jobbar för att testkapaciteten ska vara god. Som ni såg skedde en stor ökning av antalet tester under förra veckan, så det är alltid svårt att skala upp och ned i kapaciteten, men jag hoppas vi kommer ikapp så att det rullar på.

-Finns risk att ni inte har koll på smittspridningen just nu för att testkapaciteten är för låg?

-Den risken är låg. Vi har fortfarande omkring 5% positiva, så vi har koll. Det kommer vara ett mörkertal oavsett hur många vi testar.

-Tv4. Finns något som tyder på att omikron-varianten är farligare än andra mutationer?

-Inte än. Det är svårt att avgöra. Vi vet att fallen som är beskrivna inte säger att den är allvarligare gällande sjukdomsförlopp. Å andra sidan är det mest yngre individer och friska som blivit smittade. Då det är för nytt.

-Hur bra koll har ni på Omikron i Sverige?

-Bra koll. Vi testar alla och hoppas att man följer rekommendationer om testning efter resa. Det är där vi har störst sannolikhet att påträffa det här. Speciellt på personer som rest i Sydafrika och länder runt omkring. Vi sekvenserar också mycket och skalar upp de analyserna så att vi har en bra överblick av vad som sprids i Sverige.

-Någon mer som vinkade? Senioren, varsågod.

-Senioren här. Ni har varit väldigt tydliga med att en tredje dos till 65+ är viktigt, och att det bör snabbas på. Samtidigt kämpar många regioner med att skala upp verksamheten, och det är många som just nu inte kan få en tredje dos. Hur oroliga är ni att äldre kan bli smittade för att de inte hinner få tredje dosen i tid?

-Vi ser att regionerna också har skalat upp sitt vaccinationsarbete. Många. Det är tydligt för alla att behovet är väldigt stort. Så det är klart att det är stora processer, det är hårt jobb, många händer är involverade. Så vitt vi förstår skalar man upp och gör allt man kan för att så många som möjligt ska kunna få tredje dosen så fort som möjligt.

-De som inte hinner få tredje dosen, hur ska de tänka ute i samhället när julen närmar sig... Hur oroliga ska de vara?

-För de allra flesta består skyddet av den första och andra dosen betydligt längre än de 5-6 månader som rekommenderas ha gått mellan dos 2 och 3. Så var och en har sannolikt ett gott skydd, speciellt mot allvarlig sjukdom och död. Man ska försöka boka och ta påfyllnadsdos så fort som möjligt. Men fram till dess: Var lagom betänksam, som vi alla behöver vara i nuläget.

-Det är fortfarande många som har hemtjänst och bor på äldreboenden som tvingas möta ovaccinerad personal. Nu senast är det Göteborgs stad som går ut med vaccinationskrav på anställda inom vård- och omsorg som jobbar med äldre. Hur går vaccinationer av den gruppen? Ni säger "undvik nära kontakt med riskgrupp som ovaccinerad, ta hänsyn till om personalen är vaccinerad eller inte". Fortfarande ser det ut så här?

-Vår uppfattning som vi kommunicerat längre är att personal som är i kontakt med riskgrupper i vård- och omsorg bör vara vaccinerad. Hur man sedan löser det är inte

myndighetens ansvar helt enkelt. Jag vet inte om socialstyrelsen vill kommentera om vård- och omsorgspersonalen?

-Målsättningen är naturligtvis att så många som möjligt vaccineras. Det gäller i första hand för vård- och omsorgspersonal. Men det är regionerna som har ansvaret att bedriva verksamheten på ett patientsäkert sätt, och i det ligger att beakta personalens vaccinationsmått.

-Dagens Nyheter. Förra veckan godkändes vaccinet av 5-11-åringar av EMA. När bestäms om det i Sverige?

-Vi har inget datum. Men vi undersöker och tittar på informationen och litteraturen bakom. Precis som för de äldre barnen som nu rekommenderas vaccination behöver vi göra avvägningar kring risk och nytta. För oss är det viktigt att nyttan för den enskilde individen och barnet överväger riskerna med vaccinationen. Så än så länge inget besked. Vi följer vetenskapen och tittar på risk mot nytta helt enkelt, och återkommer när vi har ett besked om en sådan rekommendation, om det inträffar.

-Handlar det om att skydda individen eller att hålla nere smittspridningen?

-Framförallt för barn ser vi att det är viktigt att individen har nytta för sin vaccination. Smittspridningen i samhället kommer i andra hand, det är inte det som är huvudmotivet till att vaccinera barn.

-När väntar ni att man ser toppen av den här vågen som är på väg nu?

-Svårt att säga. Man kan gå tillbaka till våra scenarion som presenterades för ett antal veckor sedan. Då har vi ytterligare några veckor eller någon månad med smittspridning. Men svårt att förutspå i läget vi är i nu, vi går in i en vinter med hög vaccinationstäckning. Vi tror att vi kan påverka den genom att fler vaccinerar sig.

-De sex individer i Sverige som smittats av omikron, har ni någon inblick i hur de personerna mår och hur pass sjuka de blivit?

-Inga detaljer, men så vitt jag vet är det ingen som varit allvarligt sjuk, det har varit milda symtom. När det gäller uppföljning av personer som smittats av omikron så kommer vi kunna följa det, bland annat med sjukhusinläggningar - men än så länge inga inläggningar.

-Tycker du att det är en hysteri kring varianten när vi inte vet hur farlig den är och vi ser att många olika länder reagerar väldigt starkt mot den?

-Både och, jag tycker det är klart att vi ska vara vaksamma och ha respekt för det okända och det vi faktiskt inte vet om varianten. Samtidigt är det samma virus som vi haft att hantera i snart två år. Åtgärderna kommer att vara desamma, eller väldigt snarlika i alla fall. Vi vet hur viruset sprids och vilka åtgärder som hjälper. Så insatserna kommer nog att vara ungefär de samma även om det skulle vara att den här varianten tar över. Men en vaksamhet och försiktighet inför det vi inte vet, men inget skäl för panik.

-Då går vi till aftonbladet.

-Hej. En ganska teknisk fråga. I helgen är ju två stora fotbollsmatcher i Stockholm med sammanlagt 80 000 i publiken. De planerar att stänga taken vid dåligt väder. Räknas det då som inomhusevenemang?

-Det har ju varit väldigt många diskussioner och definitioner om vad som är inomhus respektive utomhus, vad gäller tak och väggar.

För fotbollsarenorna är min gissning att det är inomhus om man stänger taket, men det tror jag arrangörerna och länsstyrelsen som tillsynar får reda ut sinsemellan.

-Så du kan inte svara på om det kommer krävas vaccinationsbevis?

-Det blir en fråga om evenemanget räknas som inomhus eller utomhus. Jag vågar inte svara på det.

-Vi har läsare som undrar vad som gäller för ungdomar, som är under 18 år och inte behöver visa upp vaccinationsbevis. Vad gäller vid läger för dessa med över 100 personer?

-Vad gäller vaccinationsbeviset så finns inget krav att visa upp ett sådant om man är under 18 år. Det gäller att följa de allmänna rekommendationerna att försöka undvika trängsel i de aktiviteter man anordnar. Men inte vaccinationsbevis.

-Hur kommer det sig att ni satte åldern vid 18 år? Varför skulle smittan inte sprids bland 100 ungdomar?

-Det handlar inte i första hand om en bedömning av smittspridning, utan om man är barn så har man inte fullt ut beslutanderätt. Det kan vara så att man inte haft möjlighet att vaccinera sig, på samma sätt som en vuxen kan bestämma. Det rimliga är att vuxna visar vaccinationsbevis och barn och unga inte gör det.

-Tack, då var det TT.

-Jag skulle vilja återknyta till en pressträff som var lite som ett varsel. Vore det inte bättre att ligga steget före och införa restriktioner med tanke på smittoläget? Folkhälsomyndigheten har ju fått kritik för att vara senfärdiga i början av pandemin, riskerar det inte att upprepa sig?

-Nu infördes beslut om nya åtgärder som gäller från och med igår. I dag flaggar vi för att vara uppmärksam på den ökade smittspridningen, och att man planerar sina aktiviteter utifrån den informationen. Vi kommer sannolikt besluta om ytterligare åtgärder inom en snar framtid. Det gäller att vi väljer rätt åtgärd för att få bästa möjliga effekt på smittspridningen med minsta möjliga effekt på samhället.

-Sen har jag en fråga kring hur man ska tänka, rent generellt, kring julfirandet. Anser ni att man kan bjuda in som vanligt? Ovaccinerade och barn blandas med vaccinerade äldre.

-Privata sammankomster är tillåtet att ha förstås. Man kan ha ett julfirande. Jag tycker att man ska tänka till hur man gör. Vi vet ju vilka åtgärder som är de effektivaste. I första hand förstås vaccinering, att de som deltar är vaccinerade. Men också att undvika de allra största sammanhangen. Man kan fundera över om man kan dela upp evenemanget, lokaler, hålla avstånd, möjliggöra för lite avstånd i firandet och glesa ut helt enkelt.

Vi är fullt medvetna om vilka åtgärder man kan vidta för att minska riskerna. Det tycker jag man ska tänka på, men det är förstås fortfarande tillåtet att fira.

-Vetenskapsradion.

Är vetenskapsradion kvar?

Verkar inte så. Vi hör inget i alla fall. Läraren?

-Läraren här. Skolorna står inför luciafirande och julavslutning, och ni säger att besked kommer nästa vecka. Kan ni säga något om hur man ska tänka kring lucia?

-Jag tror som för övriga verksamheter: Man ska vara beredd på att nya rekommendationer och uppmaningar kan komma i närframtid. Skolorna är bra på att planera och vidta förebyggande åtgärder. Så i samma taktik som tidigare: Undvik stora samlingar, ha möjlighet att hålla avstånd, och förstås: Stanna hemma vid minsta symptom. Var vaksamma på att om man har smittspridning ska man förstås fundera på om man överhuvudtaget ska ha något firande. Men i de flesta fallen är det klart att det går att genomföra, men tänk till och vara beredda på nya uppmaningar snart.

-Men som det ser ut nu kommer det att kunna genomföras?

-Ja, det hoppas jag. Men man kan komma behöva tänka till gällande hur man gör det, och i vilket sammanhang.

-Vetenskapsradion, är ni tillbaka?

Nej. Lena Einhorn hade en fråga.

-Min första fråga handlar om Omikron igen, och det har konstaterats väldigt klart att det är den initiala insådden som efter sportlovet 2020 var helt avgörande för vad som sedan hände

med smittspridningen i Sverige. Och nu är vi i det läget, när vi ska stoppa den initiala insådden av Omikron. I Sydafrika har Omikron tagit över helt och hållet från delta på bara några veckor. Och dessutom har smittan fördubblats på ett dygn, och fem gånger högre på en vecka, så det är en extrem utveckling just nu i Sydafrika. I våra grannländer är det testkrav, det vill säga inte rekommendation. De testar på flygplatsen när de anländer, och man sätts på karantänhotell i Norge. I Sverige finns bara en rekommendation. De flesta som kommer från Arlanda har inte ens munskydd utan sätter sig direkt i taxin och åker hem. Med tanke på att smittskyddslagen, tredje kapitlet, paragraf åtta, säger att om någon anlånt till Sverige som kan bära på smittsam sjukdom ska man genomgå hälsokontroll på platsen för inresan. Jag undrar: Varför stämmer ni inte i bänken när det så tydligt är en brytningspunkt nu?

-Vi tycker att vi gör det med en rimlig insats. Det är inte så lätt regulatoriskt och lagtekniskt att hitta de här personerna, då vi inte har några direktflyg från de närmast berörda länderna. Så en tydlig rekommendation, en tydlig uppmaning, och information till de som kommer är tillfyllest - förhoppningsvis. Vi hoppas att man anammar och testar sig, och tar ansvar.

-Våra grannländer har inte heller direktflyg från Sydafrika, men de har testkrav. Lagen är solklar, att vid ett sådant här läge ska man testa vid ankomst till flygplats. Eftersom FHM fattade helt fel beslut våren 2020 som fick katastrofala följder, varför inte revidera det?

-Det är inte samma situation som 2020, så den jämförelsen håller inte riktigt. Den varianten vi har som sprids i svenska samhället för tillfället, delta, är otroligt smittsam den också, så hur Omikron står sig i relation till den och vad som kommer hända och vilken stam som kommer spridas vet vi inte. Vi anser att om man testar sig, fångas upp, och stannar hemma en vecka efter ankomst ska vi försöka mota bort Omikron också.

-Ni säger att ni överväger munskydd när det är trångt på bussar och så vidare. KVA:s slutrapport är tydlig, att man - som i resten av världen - borde rekommendera munskydd i alla offentliga inomhusmiljöer. Varför utsträcker ni inte den rekommendationen till att gälla? Om ni nu ska fatta den gällande kollektivtrafiken?

-Det är samma svar som tidigare: Vi anser fortfarande att den viktigaste åtgärden för att förhindra smitta är att hålla avstånd. Och det är då undantagsfall i de miljöer där det inte går att välja att befinna sig eller undvika trängsel; där kan det vara relevant. Men i de flesta inomhusmiljöer kan man hålla avstånd, och därmed minska risken för smitta istället för att ha munskydd.

-Nu tror jag Vetenskapsradion är med?

Så var det i alla fall sagt. Göteborgsposten?

-En fråga till socialstyrelsen: Det handlar om andelen ovaccinerade och vaccinerade på IVA och i vården. Hur ser den ut, kan man få veta det?

-Bilderna jag visade tidigare gav en uppfattning om att det är betydligt många fler ovaccinerade som befinner sig inom vården. För en exakt uppgift i exakta tal får jag hänvisa till presstjänsten.

-Tack. En fråga till Folkhälsomyndigheten: I första hand handlar det om de kommande julborden; det upptäcktes precis i Norge att de misstänker att 60 personer har fått Omikron - det kan ju vara något annat också - men vi har stundande julbordssäsong; hur kan vi gardera oss mot det nu, när vi inte har nya restriktioner och det uppenbarligen finns risk för smittspridning?

-Det är läge att tänka sig för och följa läget. Se sig om i bekantskapskretsen om vad som är planerat. Med den ökande smittspridningen vi har - till dess att nya åtgärder beslutas - tycker vi man ska vara vaksamma och fundera över hur man planerar engagemangen. Och framför allt minska ned på antalet deltagare, och möjliggöra om gott utrymme så man kan hålla

avstånd. Och förstås: Vaccinera sig, och se till att gästerna är vaccinerade. Det minskar också risken. Och vara beredda på att fler rekommendationer och beslut om åtgärder kan komma inom en snar framtid.

-En fråga om påfyllnadsdos; det finns många rekommendationer som Västra Götaland som har gott om vaccin och kapacitet att vaccinera. Många önskar sig ju tredje dosen men får inte på grund av åldersgränsen. De regioner som har möjlighet och tillgång till vaccin, kan de släppa på alla andra som det gått 6 månader för sedan andra dosen?

-Regionerna styr ju över vaccinationsarbetet. Men har man nått en viss täckningsgrad i den prioriterade gruppen är det möjligt att släppa på för att få så hög täckning som möjligt. Har man nått den graden i den äldre åldersgruppen kan man släppa på yngre.

-Men man ska alltså nå den gränsen först?

-Det är vår rekommendation, att prioritera de som faktiskt behöver påfyllnadsdosen allra mest. Så börja där. Ett visst överlapp kommer det bli för att få effektivitet i arbetet.

-Ett sista försök med Vetenskapsradion.

-Tack! Vad har ni sett för effekter efter att vaccinationsbevisen infördes? Har ni sett ökad vaccinationsvilja? Och gällande munskydd för vård- och omsorgspersonal i nära kontakt med äldre på SÄBO och hemtjänst - rekommenderar ni nu munskydd eller är det upp till varje smittskyddsläkare att avgöra? Och med tanke på forskningen som visar att det är just via personal smittan kommer in i äldreomsorgen...

-Det är för tidigt att se. Det har inte gått så många veckor sedan införandet av vaccinationsbeviset. Det är för tidigt att se några effekter av det än. Men vi följer antalet vaccinerade i de åldersgrupper som behöver fylla på med mer.

-Jag fick besked i början på veckan att det skulle komma besked idag.

-Vi har inget annat sätt att ta reda på varför någon vill vaccinera sig. Det är om vi ser en ökning i de grupper som gått långsamt den senaste tiden. Men något sådant har vi inte sett än. Vi får återkomma om det.

Och vad gäller munskydd i vården: Ja, det är regionerna och verksamheterna som riskbedömer och tar ansvar för sina rekommendationer. Det gör man tillsammans med vårdhygien och smittskydd i varje region. Man har en bred användning av source control (?) och munskydd i de vårdnära situationer där det behövs. Men det är upp till varje region och verksamhet att göra den bedömningen.

-Vad tänker du om när personal får besked om att man inte får ha munskydd?

-Svårt att ta ställning till, det beror på situationen. Men jag utgår ifrån att man har rutiner och bedömer riskerna och använder skyddsutrustning och source control. Och så klart, stanna hemma om man har symptom. Och om man har hushållskontakt med någon som har covid-19 ska man också få råd om att stanna hemma, och minska riskerna på så sätt också.

-Vad tänker du om ECDC:s analys om att Omikron kan tänkas bli den dominerande smittan ganska snart? Och era rekommendationer för personer som reser i Europa är det att man testar sig, men behöver inte stanna hemma och vänta på svar, varför inte?

-För tillfället är det ingen stor spridning av Omikron i Europa, om ens någon. Så det är ett grovt verktyg att be alla resenärer att isolera sig. Vi gör det för de länder där vi vet att risken är högre. Så det gäller att riskbedöma och rikta insatser där de behövs. Vi har ju krav på vaccination för resa och så. Om man testar sig så snart som möjligt efter att ha kommit till Sverige så kommer vi fånga upp eventuella personer som har med sig smittan. Och likaså om man utvecklar symptom efter resa och testar sig, och då extra fokus på sekvensering och så. Det finns flera nät som ska fånga in eventuella Omikron-fall från resa.

-Delar du ECDC:s bedömning om att risken är överhängande att omikron blir den dominerande virusvarianten inom ganska snar tid i Europa?

- Svårt att säga. Jag kan inte ifrågasätta ECDC:s bedömning men det är klart att vi behöver mer tid för att se hur pass spridningspotential och smittsamheten är.
- Tack, då är vi klara för i dag.